

УДК 371.322

Владислав Вербець

ПРОБЛЕМИ ДІАГНОСТИКИ ЖИТТЄВИХ ОРІЄНТИРІВ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті аналізуються теоретико-методологічні та організаційно-методичні проблеми створення та впровадження соціально-педагогічного моніторингу в навчально-виховний процес ВНЗ. Репрезентуються основні тенденції освітнього процесу, аналізуються проблеми, бар'єри та негаразди щодо реалізації інтелектуального потенціалу особистості в складних умовах сьогодення.

Ключові слова: освіта, моніторинг, студентська молодь, професійно-кваліфікаційний портрет викладача, показники, параметри.

V. Verbec. Проблемы диагностики жизненных ориентиров студенческой молодежи

В статье анализируются теоретические, методологические, организационные и методические проблемы создания и внедрения социально-педагогического мониторинга в учебно-воспитательный процесс ВУЗ. Представляются основные тенденции образовательного процесса, анализируются проблемы, барьеры и трудности реализации интеллектуального потенциала индивида в сложных условиях действительности.

Ключевые слова: образование, мониторинг, студенческая молодежь, профессионально-квалификационный портрет преподавателя, показатели, параметры.

V. Verbec'. The problems of diagnostic of student's life-orientations

Theoretical and methodological as well as organizational problems of creating and implementing socio-pedagogical monitoring in the educational process of higher educational institutions have been analyzed in the article. The major trends of educational process are represented; the main problems, obstacles and difficulties in order to implement the intellectual

potential of the personality in difficult conditions nowadays have been analyzed.

Key words: *education, monitoring, students, professional and qualification portrait of a teacher, parameters, options.*

Освіта – найвагоміший чинник становлення та розвитку інтелектуального потенціалу молодого покоління, один із найбільш ефективних соціальних інститутів, який органічно пов'язаний із фундаментальними основами суспільного устрою, його соціально-економічною та політичною організацією.

Вивчення освіти як важливої соціальної галузі – надзвичайно актуальна проблема сьогодення. Адже освіта має самодостатній, водночас повною мірою нереалізований потенціал у справі забезпечення підготовки висококваліфікованих спеціалістів для соціальної практики.

Існує широка джерельна база, яка розкриває напрямки пошуків щодо діагностики актуальних проблем у галузях політики, екології, економіки, соціології, педагогіки тощо. У цілому з проблемою впровадження моніторингу якості освіти можна ознайомитися у працях Н. Балакіревої, М. Барни, Б. Бодрякової, Т. Борової, С. Братченко, Н. Вербицької, В. Гузеєвої, Н. Дерзкової, Г. Єльнікової, Е. Заїки, А. Зубка, В. Лізинського, Т. Лукіної, О. Морева, С. Подмазіна, В. Репкіна, Г. Репкіної, Н. Товстухи, Д. Уїлмса, С. Щудло, О. Яременка [1].

Мета наукової статті – визначити умови ефективної самореалізації студентської молоді в контексті трансформації освітнього процесу вищого навчального закладу та окреслити шляхи актуалізації життєвих орієнтирів особистості.

Як свідчать результати досліджень, проведених нами, серед студентської молоді набувають поширення такі явища: зростає загальна невпевненість у майбутньому; поглиблюється соціально-психологічна напруженість; відбувається ескалація агресивності та девіації; виникають складнощі працевлаштування за фахом; відбувається падіння престижу професії; руйнується мотивації навчання; здійснюється переорієнтація з усталених традиційних на сурогатні цінності; з метою удосконалення фахового рівня та відповідного працевлаштування відбувається виїзд за межі держави найбільш кваліфікованих та компетентних випускників освітніх закладів.

У зв’язку з цим особливої актуальності набувають конкретні соціологічні дослідження, які дозволяють не лише вивчати громадську думку та визначати болючі проблеми сучасної молоді, але й здійснювати наукові розвідки у царині державотворення й подальшого розвитку освіти, науки, культури, а також здійснювати глибокий аналіз проблем формування і реалізації невичерпного соціального, інтелектуального, духовно-творчого й професійно-кваліфікаційного потенціалу студентської молоді. Зокрема, як свідчать результати соціологічних досліджень, проведених колективом інституту імені Горшеніна, понад 40% випускників інститутів, університетів і академій працюють не за фахом: менеджерами з продажу, секретарями, консультантами. Тим часом вищу освіту в Україні здобули 25,1% жінок і 22,6% чоловіків. Нині у ВНЗ навчаються понад 2,5 мільйона студентів. Такої величезної кількості ВНЗ, як Україна, не має жодна країна світу [2, с. 18]. Відтак важлива проблема сьогодення – налагодження систематичного й оперативного аналізу наявних об’єктивних бар’єрів та негараздів соціально-економічного, психолого-педагогічного та інформаційного характеру, які тримають у полоні невичерпний та нереалізований потенціал молоді, що відповідно дозволяє унеможливити руйнівну дію негативних чинників.

Зазначимо, що в освітніх закладах існують проблеми не лише “зовнішнього” характеру – невідповідність рівня фахової підготовки спеціалістів для соціальної практики й відсутність науково обґрунтованого прогнозу потреб у фахівцях для конкретного регіону, але й “внутрішні” специфічні негаразди – нестача інноваційних методик та технологій навчання, домінування вузькопрофесійних інтересів професорсько-викладацького корпусу, обмежена кількість методичного обладнання навчального процесу, відсутність налагодженого постійного “зворотного” зв’язку між рівнем репрезентації знань та їх відповідним засвоєнням і використанням студентами у повсякденній практиці. Зазначимо, що у життєдіяльності студентської молоді проявляються такі тенденції: 1) простежується низька адаптивність молоді до соціокультурних зрушень і неготовність її діяти більш самостійно щодо облаштування власної долі на сформованих та задекларованих засадах впродовж попереднього періоду стереотипів соціальних орієнтацій та очікувань щодо “стабільності” й належної “турботи” держави про молоде

покоління (домінують настрої апатії, розчарованості, пасивності, байдужості, інертності); 2) здійснюється ескалація патерналістських очікувань молоді в нових ринкових умовах і простежується динаміка надій та сподівань молоді особи на відповідну допомогу батьків, родини та знайомих у вирішенні власних проблем. Відтак уповільнюється процес прийняття адекватних прагматичних рішень. Тим часом домінує романтизм, мрійливість, розбіжність в очікуваннях та реаліях практики за відсутності належного прагматизму; 3) в молодіжному середовищі зростають розбіжності щодо можливостей досягнення відповідного економічного та соціального статусів (“залежних від підтримки держави” і “залежних від ринкових трансформацій”, а також наявності віртуальних очікувань щодо “високої зарплати” та “престижної роботи” відповідно до феномену Еріха Фромма – “мати чи бути?” – здобувати чи віддавати, привласнювати чи здійснювати жертвність?); 4) ініціюються різні за наслідками процеси: відпливають найкомпетентніші та найкваліфікованіші фахівці з державного сектора в ринковий, динамізується вплив висококваліфікованих спеціалістів за кордон; 5) руйнується система мотивації особистості у професійній зорієнтованості на підґрунті відсутності ресурсів професійної ідентифікації (що краще? – престижна професія, кваліфікація, яка потребує значних витрат та ресурсів, чи надії на “везіння” в контексті “феномена Попелюшки”, зменшення соціального престижу та затребуваності певних професій у нових соціально-економічних умовах); 6) зменшується рівень професійної компетентності та кваліфікованості, водночас збільшується індивідуальне пристосування особистості до жорстких ринкових трансформацій, і, як наслідок, послаблюється соціальний престиж освіти як умови суспільної диференціації.

Звичайно, наявні бар’єри ускладнюють процеси реалізації потенціалу особистості у виробничій, соціальній, духовній та інтелектуальній сфері і провокують елементи девіації: поглиблюється соціальна аномія в суспільстві, зростає ескалація соціально-психологічного напруження, динамізуються вчинки бездуховності, аморальності, збільшуються психічні розлади на засадах заміщення загальнолюдських сурогатними цінностями.

Тим часом надзвичайної важливості набуває проблема формування освіченої, конкурентоспроможної, мобільної на ринку праці

молоді з глибокими та сильними мотивами, раціональною поведінкою, почуттям відповідальності, високою адаптивністю, готовністю призвичаїтися, опанувати і сприйняти зміни пріоритетів у виробленні нової системи цінностей та орієнтацій у складних ринкових умовах сьогодення. Внаслідок виникає необхідність надзвичайно потужної роботи щодо переорієнтації молоді з традиційних цінностей на вартості ініціативно-творчого, соціально-активного та відповідального типу майбутнього працівника для ринкової економіки. Зазначимо про те, що зростання безробіття на тлі невідповідного рівня життя широких верств населення, зокрема молоді, як найбільш мобільної частини українського суспільства, породжує латентні, але соціально небезпечні соціально-психологічні явища – напруженість, агресивність та інші девіантні процеси. Молодь змушена здійснювати інтенсивний виїзд за кордон з метою працевлаштування й здобуття коштів. Відповідно виникає необхідність оперативної розробки тактики та стратегії професійної та психологічної підготовки особистості, адекватної сучасним вимогам, і вирішення завдань ефективного працевлаштування випускників вищих навчальних закладів різного рівня акредитації та форм власності – державних, приватних, муніципальних тощо. Так, як свідчать результати досліджень Науково-дослідного інституту соціально-трудових відносин, молодь обирає насамперед такі спеціальності, як правознавство, економіка, бухгалтерський облік та аудит, менеджмент (17 напрямів), маркетинг, дизайн (7 напрямів), IT-технології (5 напрямів), туристична діяльність.

Водночас у найближчі 4-5 років соціально важливими будуть спеціальності сфери IT, фармацевтичної галузі та сфери продажів. Прогнозується, що в найближчі 5-10 років скорочуватиметься кількість посад та попит на відповідні кадри у державному управлінні, сфері юриспруденції, освіті, науці, атомній енергетиці, будівництві, банківській сфері, транспорті, у легкій та харчовій промисловості.

Тим часом відчувається дефіцит у туристичній, рекреаційній, санаторно-курортній справі. Буде попит на актуаріїв, професіоналів з профорієнтації, аналізу ринку праці, питань зайнятості (хедхантерів), соціальних аудиторів, експертів з регулювання соціально-трудових відносин. До речі, серед фахівців цінуватимуться ті, хто, крім основного фаху, матиме ще й додаткові знання та на-

вички – володітиме іноземною мовою, керуватиме автомобілем, вмітиме працювати з новими програмами на ПК.

Для бізнесу будуть актуальними професії оптимізаторів і контролінтів – людей, які повинні оцінити й спрогнозувати ефективність виробництва, маючи глибокі знання з маркетингу, бухгалтерії та продажів [3, с. 14].

Зважаючи на складність і багатовекторність діяльності вищого навчального закладу в реальному соціальному часі та просторі та наявні власні суперечливі намагання входження у Болонський процес, діагностика проблем якості освіти набуває надзвичайно актуального значення та перспективи їх вирішення кваліфіковано й професійно [4].

Важливою умовою в науковому аналізі соціальних проблем молоді виступає необхідність проведення систематичних та широкомасштабних соціологічних, соціально-педагогічних та психологічних досліджень мотивації навчання, професійної спрямованості, психологічної готовності до ринкових перетворень, а також вивчення глибинних, історико-ментальних, генетико-біологічних, інформаційно-культурологічних, соціоніко-енергетичних та інших характеристик потенціалу особистості нової формації в незалежній Українській державі.

У такому випадку виникає запитання, що, зокрема, аналізувати в широкому спектрі проблем молоді, **явленені** чи **латентні** елементи функціонування соціального об'єкта – студентської молоді?

Аналізуючи специфіку життєдіяльності студентської молоді, її динамізм, певну амбівалентність дій та вчинків, виникає необхідність охопити широкий спектр проблем не тільки “внутрішнього”, суто вікового та психологічного характеру, але й “зовнішнього” – побутування молодіжної спільноти в соціальному контексті.

Зазвичай конкретний соціальний об'єкт має дві форми життєдіяльності:

- 1) латентну (приховану);
- 2) явленеву (явну).

Така багатовекторність життєдіяльності молоді як соціального об'єкта, на думку соціолога В. І. Тарасенка, вимагає, поза сумнівом, діагностики “внутрішнього” стану об'єкта, тобто способу його іманентного існування (латентної форми). Однак, “прямо це діагностування вчинити неможливо, а тільки через спосіб явлено-

го існування. Тому діагностика має пройти той самий шлях, що його проходить соціальне, а відтак, і соціологічне пізнання – від явленої до латентної форми об’єкта”. Соціолог пропонує технологічну схему соціального пізнання в такій послідовності: 1) явлена форма фіксується й аналізується за певними кількісними і якісними параметрами; 2) результати аналізу інтерпретуються “углиб”, тобто у напрямі латентної форми існування об’єкта, яка, звісно, спочатку не є конституційованою, а тому залишається невідомою; 3) інтерпретація конститує (встановлює) тип латентного буття (форму існування) об’єкта і термінологічно чи поняттєво позначає її; 4) пояснення встановленої форми (уточнення, характеристика тощо) на основі певної концепції чи теорії; 5) на підставі пояснення встановлюється діагноз об’єкта, тобто оцінка його стану у тій конкретній латентній формі, яку попередніми процедурами конституційовано і пояснено. Така методологія пізнання та діагностування соціального об’єкта має постати як “певна інтелектуально-технологічна цілісність” [5, с. 20-21].

Звичайно, всі елементи такої технологічної схеми взаємопов’язані та мають чітку ієрархічну підпорядкованість для наступного теоретизування, зокрема концептуалізації об’єкта, створення нової теорії та технологічного образу для практичного перетворення й узагальнення з можливістю екстраполяції в інші галузі життєдіяльності студентської молоді. Існують різні підходи (статистичний, структурно-функціональний, соціально-педагогічний, системний, соціологічний тощо) щодо оцінок досягнень колективної діяльності й результативності особистості у навчальній, науково-дослідній, творчій та організаційно-виховній роботі. Разом з тим методика аналізу загальноновизнаних результатів діяльності особистості – навчальної, організаційної, методичної та наукової роботи, динаміки службової кар’єри і зростання економічного й соціального статусу – повинна враховувати також й інші додаткові параметри:

1. Оцінки за об’єктивними показниками, які репрезентують результати діяльності та досягнутого статусу (професійно-кваліфікаційні досягнення, фахова мобільність, кар’єрне зростання тощо).

2. Аналіз результатів ситуативної діяльності на основі об’єктивного відображення та визначення динаміки досягнень наукової, методичної, організаційно-навчальної та виховної роботи (наприклад, ефективність виконання індивідуального плану викладачем);

3. Експертні оцінки – групова оцінка незалежної експертної колегії результатів фахової діяльності особистості (в групу експертів варто включати як незалежних, не заангажованих фахівців з різних структурних підрозділів навчального закладу, так і з інших установ освітнього профілю).

4. Оцінка студентами процесу реалізації інтелектуально-професійних та особистісних характеристик викладача за допомогою тестування та анкетування.

5. Самооцінка ефективності праці викладача щодо результативності керівництва навчальною, науково-дослідною та творчою діяльністю студентів на основі методик, які мають варіативний та креативний характер.

Отже, реформування освіти в країні залежить від активної модернізації та вдосконалення державних стандартів освіти й оптимізації системи моніторингу обсягу та рівня знань, умінь і навичок студентів та запровадження новітніх морально-етичних засад процесу освіти. Тому важливий напрям здійснення освітніх реформ полягає в глибокому та тісному поєднанні фахової підготовки з урахуванням регіональних особливостей і можливостей розширення в реалізації ресурсного потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу.

Надзвичайно важливо запроваджувати в діяльність освітніх закладів моніторинг як метод (систему, методику, технологію) постійного вивчення навчально-виховного процесу та аналізу емпіричної інформації з метою порівняння базових і нормативних показників і попередження небажаних відхилень у процесах пізнання, спілкування та дозвілля студентської молоді. Зазначимо про те, що моніторинг набуває поширення в екології, економіці, політології, соціології, педагогіці та інших наукових галузях. Він зумовлює відстеження динаміки прояву соціальних орієнтацій та настанов різних соціально-демографічних груп населення, уможливорює здійснення діагностики політичної активності електорату, дозволяє здійснити вимірювання ступеня соціально-психологічної напруженості в різних регіонах країни. За допомогою методики соціально-педагогічного моніторингу можна визначити ефективність функціонування різних компонентів навчально-виховного процесу та результативності педагогічних дій. При цьому налагоджується зворотний зв'язок між педагогічною системою та ін-

шими елементами соціальної структури суспільства, між рівнем презентації навчального матеріалу викладачами та його засвоєнням студентами. Соціально-педагогічний моніторинг сприяє визначенню ступеня дисперсії (відхилення) між запланованими параметрами навчально-виховної моделі та реально отриманими результатами успішності, мотивації, професійної спрямованості суб'єктів навчально-виховного процесу. Універсальність методики моніторингу проявляється в можливостях його впровадження в діяльність загальноосвітньої школи, ВНЗ та інших соціальних інститутів освіти й виховання з метою наступної діагностики розвитку здібностей студентської молоді, здобуття умінь займатися самоосвітою та самовдосконаленням і розбудовувати інноваційні морально-етичні моделі соціальної взаємодії. При здійсненні соціально-педагогічного моніторингу реалізується методика, яка передбачає різні етапи, рівні та елементи.

Варто зазначити, що система моніторингу уможлиблює діагностику таких компонентів навчального процесу: змісту навчальних планів та освітньо-професійних програм; професійно-кваліфікаційний рівень науково-педагогічного колективу; інформаційне та навчально-методичне супроводження; рівень підготовки абітурієнтів; рівень знань, умінь та навичок студентів; якість навчально-виховного процесу; систему менеджменту освітнього процесу; експертні оцінки якості підготовки фахівців; експертизу рівня відповідності фахової підготовки студентів “соціальному замовленню” на ринку праці.

Також надзвичайно важливого значення набуває проблема вивчення умов стимуляції навчальної мотивації та розвитку навчальної активності, аналізу особливостей формування тактичних та стратегічних цілей навчання, спілкування та майбутньої успішної професійної діяльності в царині соціальної практики, визначення рівня задоволеності сумісною комунікативною діяльністю суб'єктів навчально-виховного процесу ВНЗ та можливостями підвищення комфортності особистості в диспозиції взаємозв'язків у навчальному колективі на засадах адекватного сприйняття інших і самооцінки себе. Вивчення взаємозалежності впливу на особистість соціальних, психологічних, інтелектуальних та моральних чинників потрібно здійснювати в комплексній конфігурації різних стилів, поглядів споріднених наукових галузей – акмеології, філо-

софії, соціології, загальної, соціальної та диференційної психології, культурології, соціальної педагогіки та соціальної роботи. Прогнозування та оцінка перспективних шляхів формування та реалізації потенціалу студентської молоді можливе за умови застосування ситуаційного аналізу імітаційних моделей та сценаріїв розвитку ресурсного потенціалу особистості. Основним підходом до верифікації і об'єктивації результатів соціально-педагогічного моніторингу є їх зіставлення з результатами даних у часі й просторі інших парадигм діагностики в різних навчальних закладах регіону. Головним чинником, який стримує запровадження соціально-педагогічного моніторингу у ВНЗ, є не лише відсутність надійних та апробованих методик діагностики рівня сформованого потенціалу, але й брак соціального замовлення на спеціаліста зі сформованим “соціально-професійним портретом”, який має широкий набір соціально-професійних знань, умінь і навичок фахового спрямування на засадах високоморальної поведінки та з визначеним прогнозом подальшого розвитку особистості. Процеси становлення, функціонування та розвитку студентської молоді підлягають аналізу насамперед тому, що вона є суб'єктом різних соціальних формувань, володіє інваріантними властивостями, має досить складну структуру й перебуває під дією ентропійних процесів соціуму.

У сучасному молодіжному середовищі інтенсивно відбуваються процеси створення, функціонування, розподілення та розповсюдження цінностей духовної культури. Разом з тим молодь як специфічна соціально-демографічна група виконує функцію координації діяльності різних соціальних інститутів у формуванні багатоканальної системи потреб, інтересів та цінностей особистості та їх задоволення. Тому важлива вимога сьогодення – цілеспрямоване формування та задоволення потреб молоді в пізнанні, спілкуванні та морально-етичній діяльності, що може здійснюватися в міжособистісних, групових та масових формах прямого й опосередкованого характеру. Практика підтверджує, що необхідною умовою у процесі здобуття студентами навичок та умінь є інтелектуально-пізнавальна діяльність та активна участь молоді в соціально-політичній, економічній та соціокультурній діяльності. Досить результативний напрям, за твердженням Артура Шопенгавера, здобувати освіту на засадах “самомислення”. Можна вважати, що “самопродумане набагато краще зрозуміле, ніж ви-

вчене... Ти набуваєш впевненості й непохитно захищаєш те самопродумане супроти кожного заперечення” [6, с. 127]. Адже шкала цінностей, оцінок, спостережень, визначень та пам’ятних дат соціально-психологічного поля особистості залишається впродовж життя для інших партнерів у колах обопільної соціальної взаємодії (інтерації) майже повною таємницею. Тому процес формування адекватної моделі уявлень щодо соціального довкілля в студентів розглядається в динамічному розвитку уявлень про розбіжність тлумачень подій та процесів як об’єктивного, так і суб’єктивного, внутрішнього світу. Це дозволяє певною мірою досягти посилення концентрації найважливішої потенції молоді – її самоактуалізації, “збуджуючи” її невичерпні ресурси до розвитку з вимогами об’єктивної реальності сьогодення. Така діяльність молоді особистості повинна бути спрямована на задоволення життєвих потреб, формуючи їх у чітку ієрархію в контексті вимог макро- та мікросередовища особистості [7].

У колі молодіжного покоління можна зафіксувати ефективність процесу створення морально-етичного поля власних цінностей, які мають динамічний, прагматичний та цілеспрямований характер. Водночас унаслідок відсутності належного соціального досвіду та диференційованої й структурованої суспільно-політичної і соціально-економічної ситуації серед студентського середовища набувають поширення настрої “емігрантського” характеру щодо виїзду за кордон та поглиблення почуття “меншовартості” себе як соціально-демографічної групи сьогодення [8, с. 9]. Результати діяльності особистості, набуті нею суспільні стосунки та морально-етичні цінності виступають як “предметні цінності” та об’єкти ціннісних відносин, тобто оцінюються в сенсі добра та зла, істини або хибного знання, справедливого чи несправедливого. Способи та критерії оцінювання закріплюються в молодіжній свідомості та її субкультурі як “суб’єктивні цінності” (настанови та оцінки, імперативи та заботони, цілі та проекти), які виступають у формі нормативних уявлень та які є орієнтирами діяльності особистості, спільноти й суспільства.

Враховуючи поліфункціональний характер феномена ціннісних орієнтацій, студентська молодь, вступаючи в соціальну взаємодію, змушена звертатися до системи наявних критеріїв та стандартів, які визнаються більшістю у спільноті і вважаються непорушними

та стійкими впродовж тривалого часу. Разом з тим досягти досить тісного кореляційного зв'язку між критеріями та стандартами стабільних цінностей молоді майже неможливо. Тому, на наш погляд, такий динамічний чинник формування особистості має надзвичайно варіативний характер, який набуває значень, узагальнень відповідно до історичних обставин, домінуючих суспільних стосунків та стандартів й затверджених інституційно нормативних критеріїв, досягнутих соціальним статусом та соціальними ролями, і потребує подальших досліджень.

Запровадження соціально-педагогічного моніторингу морально-етичних проблем сьогодення дозволяє виявляти тенденції до змін, привернути увагу фахівців до найбільш вразливих проблем пізнання, спілкування, творчості та дозвілля студентської молоді в різних регіонах держави. Зокрема, можна запропонувати оперативний аналіз отриманих емпіричних даних досліджень і за допомогою Інтернету розв'язувати такі завдання: здійснювати систематичне спостереження за морально-етичною атмосферою в студентському середовищі, основними проблемними галузями (вживання тютюну, алкоголю та інших шкідливих речовин тощо), а також відстежувати тенденції до змін в окремих регіонах України; створити і надалі поповнювати електронний банк даних стосовно проблем конкурсної ситуації, мотивації навчання в різних ВНЗ на відповідних факультетах, спеціальностях та спеціалізаціях, з якими пов'язаний найбільший ризик щодо здобуття належного рівня освіти, працевлаштування та соціально-професійної мобільності студентської молоді; поглибити та поповнити електронну базу навчально-виховних проблем ВНЗ у різних регіонах країни, що дозволить оперативно запроваджувати методики та технології виходу із кризового стану, здійснювати превентивні заходи та проводити обмін досвідом у вирішенні соціально-виховних проблем; створити регіональний **“кліматометр”** для діагностики морально-етичного комфорту (дискомфорту) в студентському середовищі та кваліфіковано розробити і впровадити заходи щодо поліпшення соціально-педагогічної роботи в регіонах; оперативно оцінювати в часі й просторі рівень позитивної морально-психологічної атмосфери студентства та здійснювати прогноз можливих змін і трансформацій; визначити за участю освітянської громадськості в Інтернеті рейтинг найбільш важливих та дієвих соціальних про-

грам для студентської молоді з наступним запозиченням та впровадженням.

Таким чином, система соціально-педагогічного моніторингу сприяє запровадженню інформаційно-аналітичних та соціально-педагогічних технологій, методик та інструментарію діагностики проблем молоді, здійсненню громадського моніторингу стану морально-етичної атмосфери в колі студентів із залученням експертних оцінок та громадської думки для формування нової життєвої стратегії розвитку особистості.

Література:

1. Сидоренко О. П., Раков С. А., Русанова Н. О. Міжнародні порівняльні дослідження як інструмент вдосконалення національних систем математичної освіти // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наук. праць.* – Харків: Видавничий відділ ХДУ, 2008. – С. 514-519; Вербець В. В. Соціально-педагогічний моніторинг у ВНЗ: методологія, методика, організація: Монографія. – Рівне: РДГУ, 2002. – 309 с.; Наводнов В., Масленіков О. Федеральний Інтернет-екзамен у системі вищої освіти Російської Федерації // *Вісник ТІМО: Тестування і моніторинг в освіті.* – 2007. – № 12. – С. 12-15; Щудло С. А. Моніторингові дослідження якості освіти // *Молодіжна політика: Збірник матер. VI Міжнар. Наук.-практ. конфер.* – Дрогобич, 2009. – С. 193-197.
2. Львова І. А ти б у токарі пішов // *Експрес.* – 5-12 квітня 2012 р. – С. 18.
3. Леся Ясинчук. Тепер потрібні менеджери // *Експрес.* – 10-17 травня 2012. – С. 14.
4. Вербець В. В. Педагогічна діагностика формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді: Монографія. – Рівне: РДГУ, 2005. – 383 с.
5. Аграрна реформа в Україні (соціологічна діагностика) / за ред. В. Тарасенка. – К. : Інститут соціології НАН України, 2007. – 576 с.
6. Животенко-Піанків А. Педагогічні концепції Артура Шопенгауера. – Київ-Мюнхен, 2000. – 184 с.
7. Подгурецькі Ю., Щудло С. Образование как информационно-коммуникативная система. – Москва-Сосновец-Дрогобич, 2010. – 166 с.
8. Тарасенко В. І. Соціологічна діагностика молодіжної політики: теоретико-прикладний аспект // *Молодіжна політика: проблеми та перспективи.* Вип 3: [збірник наукових праць / наук. ред. С. А. Щудло]. – Дрогобич, 2012. – С. 6-10.